

Chrząszcze (Coleoptera) Śląska Dolnego i Górnego – dotychczasowy stan poznania oraz nowe dane faunistyczne: Agyrtidae i Silphidae (Staphylinoidea)

HENRYK SZOLTYS¹, CZESŁAW GREŃ², JANUSZ GRZYWOCZ³, ROMAN KRÓLIK⁴

¹ Park 9, 42-690 Brynek, e-mail: henryk.szoltys@wp.pl

² ul. Gaikowa 10, 41-707 Ruda Śląska, e-mail: czeslaw.gren@vp.pl

³ ul. Szpitalna 19, 41-711 Ruda Śląska, e-mail: grzywocz.a.j@wp.pl

⁴ ul. Mickiewicza 8, 46-200 Kluczbork, e-mail: agrilus@poczta.onet.pl

ABSTRACT. Beetles (Coleoptera) of the Lower and Upper Silesia – the current state of knowledge and new faunistic data: Agyrtidae and Silphidae (Staphylinoidea).

The state of knowledge on the Agyrtidae and Silphidae (Coleoptera: Staphylinoidea) of the Lower and Upper Silesia is presented. On the basis of data from references and available in the collections specimens: in Lower and Upper Silesia until now appearing 1 species of Agyrtidae and 20 species of Silphidae.

KEY WORDS: Coleoptera, Agyrtidae, Silphidae, faunistic, Lower Silesia, Upper Silesia, Poland.

WSTĘP

Rodzina Agyrtidae była dawniej traktowana jako podrodzina w Silphidae, dopiero w latach 80. ubiegłego wieku nastąpił rozdział i obecnie postrzega się ją jako grupę siostrzaną względem Leiodontidae, podczas gdy Silphidae zbliżone są bardziej do Staphylinidae (RŹIČKA 2005).

Skład gatunkowy omawianych rodzin na Śląsku został ustalony już dawno i od czasu GERHARDTA (1910) nie uległ zmianie. Później ukazało się jedynie kilka publikacji dotyczących rodziny Silphidae. Dopiero MACIEJ MROCZKOWSKI w *Katalogu Fauny Polski* (BURAKOWSKI *et al.* 1978) podaje dane niepublikowanych stanowisk dla kilkunastu gatunków. Od czasu wydania 5. tomu *Katalogu*, wzmianki o Agyrtidae i Silphidae na Śląsku ukazały się tylko w 5. publikacjach (SZAFRANIEC & SZOLTYS 1997, SZAFRANIEC *et al.* 1999, KRÓLIK 1999, GREŃ 2003, GUTOWSKI *et al.* 2006).

Prezentowana praca ma na celu zestawienie dotychczasowej wiedzy na temat składu gatunkowego chrząszczy z rodzin Agyrtidae i Silphidae zasiedlających obszar Śląska Dolnego i Górnego oraz zaprezentowanie nowych danych faunistycznych.

MATERIAŁ I METODY

W prezentowanej pracy wykorzystano oryginalne materiały własne autorów, jak również przekazane przez naszych kolegów: Artura Berezowskiego, Tadeusza Bziuka, Erwina Grzywocza, Przemysława Kocota, Tomasza Kościelnego, Tomasza Krasnopolskiego, Andrzeja Mrowickiego i Jacka Wąsińskiego, za co im serdecznie dziękujemy. Oryginalne materiały zostały zebrane w latach od 1980 do 2013 metodą „na upatrzonego”, odłowów na światło oraz odłowione pułapkami Barbera. Okazy dowodowe

znajdują się w zbiorach autorów. Podano również wcześniejsze dane literaturowe. W *Katalogu fauny Polski* (BURAKOWSKI *et al.* 1978) zestawiono całość piśmiennictwa, które ukazało się do momentu jego wydania, w związku z tym ograniczono się do cytowania katalogu, a nie poszczególnych prac z tego okresu.

W opracowaniu przyjęto granice Śląska Dolnego i Górnego za *Katalogiem fauny Polski* za wyjątkiem północnej granicy Śląska Dolnego. Na północy Bory Dolnośląskie dochodzą do Żagania, będąc jednocześnie granicą Śląska Dolnego, natomiast w KFP omawiana granica przebiega przez północną część Borów Dolnośląskich, włączając ich północny skrawek do Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, co jest ewidentnym błędem (jeszcze część kwadratu UTM WT21 obejmuje Bory Dolnośląskie). Ponieważ w niniejszej pracy wszystkie okazy z metryką „Żagań [WT21]” były odławiane w Borach Dolnośląskich (na południe od Żagania) przyporządkowano je do krainy Śląska Dolnego.

Liczbę egzemplarzy z poszczególnych stanowisk i dat podawano tylko w przypadku, gdy w zbiorze znajduje się więcej niż jeden egzemplarz z tymi samymi danymi. Nomenklaturę i układ systematyczny przyjęto za RŪZIČKA 2004 oraz RŪZIČKA & SCHNEIDER 2004. Kolejność rodzajów w wykazie uszeregowano zgodnie z układem systematycznym, a gatunków alfabetycznie.

W wykazie użyto następujących symboli i skrótów:

* – nowy dla krainy

AB – Artur Berezowski, **AM** – Andrzej Mrowicki, **CG** – Czesław Greń, **coll.** - kolekcja, **EG** – Erwin Grzywoc, **HS** – Henryk Szoltys, **JG** – Janusz Grzywoc, **JW** – Jacek Wąsiński, **PK** – Przemysław Kocot, **rez.** – rezerwat, **rez. proj.** – rezerwat projektowany, **RK** – Roman Królik, **TB** – Tadeusz Bziuk, **TK** – Tomasz Kościelny, **TKr** – Tomasz Krasnopolski.

WYNIKI

W trakcie prowadzonych badań na obszarze Śląska Dolnego i Górnego odłowiono 490 chrząszczy reprezentujących jeden gatunek z rodziny Agyrtidae i 15 gatunków z rodziny Silphidae. Łącznie na terenie zarówno Śląska Dolnego jak i Górnego stwierdzono dotąd występowanie jednego gatunku z rodziny Agyrtidae (25.0 % fauny krajowej), oraz 20 gatunków z rodziny Silphidae (90.9 % fauny krajowej).

WYKAZ GATUNKÓW

Agyrtidae: Agyrtinae

Agyrtes (Agyrtes) castaneus (FABRICIUS, 1793)

Śląsk Dolny: Legnica [WS87], 21.04.1996, leg. TK, coll. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978). Gatunek umieszczony na *Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce* z kategorią NT (PAWŁOWSKI *et al.* 2002).

Śląsk Górny:

Dane literaturowe: (KRÓLIK 1999).

Silphidae: Silphinae***Aclypea opaca* (LINNAEUS, 1758)****Śląsk Dolny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Brynek [CA39], 19.04.1983, leg. CG;

Ruda Śląska-Wirek [CA47], 2.07.1999, leg. JG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Aclypea undata* (O.F. MÜLLER, 1776)****Śląsk Dolny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Dendroxena quadrimaculata* (SCOPOLI, 1771)****Śląsk Dolny:**

Borowa Oleśnicka ad Wrocław [XS57], 29.05.1999, leg. RK;

Golanka Dolna [WS97], 4.04.2012, leg. AB, coll. HS;

Wrocław-Wojnow [XS57], 5.06.1996, 2 exx.; 25.05.1997, 2 exx., leg. RK.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Kalety [CB50], 19.05.2013, leg. PK, coll. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978; GREŃ 2003).***Necrodes littoralis* (LINNAEUS, 1758)****Śląsk Dolny:**

Żagań [WT20], 20.04.1991, 4 exx.; 5.08.1995, leg. CG;

Żagań [WT21], 20.07.1991, leg. CG, coll. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Brynek [CA39], 3.08.1992; 8.08.1992; 21.06.1993; 16.07.1993; 26.07.2003; 28.07.2005, 2 exx.; 12.08.2007; 15.07.2009; 16.07.2011, 2 exx.; 25.07.2011; 5.08.2011; 22.08.2011; 23.08.2011, 3 exx.; 4.09.2011, 2 exx.; 15.06.2012; 29.06.2012, 7 exx.; 30.06.2012, 2 exx.; 9.05.2013, 3 exx., leg. HS; 2.05.1983, leg. CG;

Bujaków [CA46], 20.09.1989, leg. AM, coll. JG;

Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA56], 14.04.2004, 2 exx., leg. CG;

Kobiór [CA45], 17.07.1993, 2 exx., leg. JG;

Ruda Śląska [CA46], 1.08.1996, leg. CG;

Ruda Śląska-Halemba [CA46], 13.05.1989; 20.07.1990; 29.09.1990, leg. AM, coll. JG;

Ruda Śląska-Wirek [CA47], 31.08.1992, leg. JG;

Rudziniec Gliwicki [CA18], 9.05.1993, 2 exx., leg. JG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978). Gatunek umieszczony na *Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce* z kategorią NT (PAWŁOWSKI *et al.* 2002).

Oiceoptoma thoracicum* (LINNAEUS, 1758)*Śląsk Dolny:**

Głogówek [YR08], 21.05.2010, leg. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Brynek [CA39], 25.07.1993, 3 exx.; 3.08.2002, 2 exx.; 20.06.2007, 3 exx.; 19.05.2013, 2 exx., leg. HS; 16.05.1984, 2 exx., leg. CG;

Kalety [CB40], 31.05.2011, leg. PK, coll. HS;

Połomia [CA39], 21.05.2005, leg. HS;

rez. „Łęczczok” [CA05], 19.05.2011, leg. HS;

Ruda Śląska [CA46], 22.04.1996, 5 exx.; 10.04.2005, 3 exx.; 15.04.2008, 2 exx., leg. CG;

Ruda Śląska-Halemba [CA46], 2.05.1988, leg. AM, coll. JG;

Ruda Śląska, Las Alina [CA47], 11.08.1990; 14.08.1990, leg. JG;

Ruda Śląska, Lasy Bielszowskie [CA47], 06.1980; 9.07.1991, leg. JG;

Ruda Śląska, Lasy Halemskie [CA46], 19.03.1990, leg. JG;

Rybnik, rez. proj. „Głębokie Doły” [CA25], 13.07.2013, leg. CG;

Tworóg [CB30], 4.09.2005, leg. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Phosphuga atrata atrata* (LINNAEUS, 1758)****Śląsk Dolny:**

Obrowiec [BA89], 12.09.2010, leg. CG;

Żagań [WT20], 15.05.1994, 4 exx., leg. CG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Brynek [CA39], 10.04.1993; 16.03.2002; 5.04.2005; 7.08.2009; 8.10.2009, 3 exx.; 29.07.2010, leg. HS;

Brzezie [CA05], 8.04.1991, leg. JG;

Chorzów [CA57], 1.04.1995, leg. TK, coll. HS;

Jamna [CA56], 11.02.1990, 3 exx., leg. JG;

Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA56], 8.04.2009, leg. CG; rez. „Las Murckowski” [CA66], 2.10.2004, leg. HS;

Katowice, rez. „Ochojec” [CA56], 29.03.2008, leg. CG;

Miedary [CA39], 28.03.2009, 2 exx., leg. HS;

Mikołów-Bujaków [CA46], 18.04.2013, leg. CG;

rez. „Segiet” [CA48], 5.04.2009; 24.04.2010, leg. HS;

Ruda Śląska [CA46], 8.04.2001; 3.05.2008, leg. CG;

Ruda Śląska-Wirek [CA47], 25.07.1985; 19.03.1990; 23.06.1995, leg. JG;

Segiet [CA48], 25.02.1990, leg. JG;

Stare Tarnowice [CA48], 3.04.2005, leg. HS;

Zawadzkie [CB20], 25.03.1981, leg. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978; SZAFRANIEC & SZOLTYS 1997; SZAFRANIEC *et al.* 1999).***Silpha carinata* HERBST, 1783****Śląsk Dolny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Silpha obscura obscura* LINNAEUS, 1758*Śląsk Dolny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Góra Świętej Anny [BA99], 19.10.1997; 9.08.1998; 28.07.2002, leg. JG;

Niewieszce [CA28], 3.07.1999, leg. EG, coll. JG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Silpha tristis* ILLIGER, 1798****Śląsk Dolny:**

Obrowiec [BA89], 12.09.2010, leg. CG;

Prawików ad Lubiąż [XS07], 14.08.1996, leg. RK;

Żagań [WT20], 15.05.1994, 5 exx.; 10.10.1995, leg. CG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Borowa Wieś [CA46], 6.05.2000, leg. JG;

Brynek [CA39], 21.09.1989; 15.09.1991; 20.08.1992; 6.04.1993; 16.07.1993; 7.05.1996;
16.08.1998; 1.06.2004; 15.07.2009; 27.06.2010, 2 exx.; 11.08.2010; 17.08.2012, 2 exx.;
3.09.2012; 20.09.2012, leg. HS;

Mikołów-Wygoda [CA46], 14.05.1994, leg. JG;

Mokre, Fiołkowa Góra [CA46], 25.05.1995, 2 exx., leg. JG;

Ruda Śląska [CA46], 28.04.1996; 1.05.1996; 5.08.2001; 23.05.2005; 15.08.2007, leg. CG;

Ruda Śląska-Wirek [CA47], 22.05.1990; 10.05.1991; 14.06.1991; 10.1997; 21.08.2001, leg.
JG;

Rudziniec Gliwicki [CA18], 21.06.1992, leg. JG;

Święciny ad Kluczbork [YS04], 8.08.1995, leg. RK.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Thanatophilus dispar* (HERBST, 1793)****Śląsk Dolny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).***Thanatophilus rugosus* (LINNAEUS, 1758)****Śląsk Dolny:**

Żagań [WT20], 20.04.1991, 9 exx., leg. CG;

Żagań [WT21], 8.05.1991, leg. CG, coll. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).**Śląsk Górny:**

Brynek [CA39], 14.05.1993; 25.07.1993; 27.05.1995; 18.07.1998, 3 exx., leg. HS;

Kalety [CB40], 31.05.2011, leg. PK, coll. HS;

Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA56], 27.04.2009, 2 exx., leg. CG;

Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA66], 9.04.2002, leg. CG;

Połomia [CA39], 23.07.2013, 2 exx., leg. HS;

Ruda Śląska [CA46], 20.04.2005, 2 exx.; 15.04.2008, 4 exx.; 27.04.2009, 2 exx., leg. CG;

Ruda Śląska-Halemba [CA46], 2.05.1988, leg. AM, coll. JG;

Ruda Śląska, Las Alina [CA47], 12.04.1991, 4 exx., leg. JG;
 Ruda Śląska, Lasy Halembskie [CA46], 19.03.1990, leg. JG;
 Ruda Śląska-Wirek [CA47], 10.05.1990, 2 exx.; 15.05.1990; 06.1990, 3 exx., leg. JG;
 Tworóg [CB30], 4.09.2005; 9.06.2007, 2 exx.; 28.06.2007, 3 exx., leg. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

***Thanatophilus sinuatus* (FABRICIUS, 1775)**

Śląsk Dolny:

Żagań [WT20], 20.04.1991, 12 exx., leg. CG.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Brynek [CA39], 11.05.1992, 4 exx.; 28.05.1992; 4.05.1995; 26.05.1999; 27.04.2010;
 7.05.2011, leg. HS; 2.05.1984, leg. CG;
 Katowice, Las Murckowski [CA66], 27.04.2009, 3 exx., leg. CG;
 Kłodnica [CA46], 5.05.1987, leg. AM, coll. JG;
 Ruda Śląska [CA46], 27.04.2009, 5 exx., leg. CG;
 Ruda Śląska-Halemba [CA46], 2.05.1988, 2 exx., leg. AM, coll. JG;
 Ruda Śląska-Wirek [CA47], 8.05.1990, 5 exx.; 10.05.1990; 15.05.1990; 06.1990, leg. JG;
 Tworóg [CB30], 9.06.2007; 28.06.2007, 3 exx., leg. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978; GUTOWSKI *et al.* 2006).

Silphidae: Nicrophorinae

***Nicrophorus germanicus* (LINNAEUS, 1758)**

Śląsk Dolny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Mikołów-Kamionka [CA46], 1992, leg. JW, coll. CG.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978). Gatunek umieszczony na *Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce* z kategorią VU (PAWŁOWSKI *et al.* 2002) oraz *Czerwonej liście chrząszczy (Coleoptera) województwa śląskiego* z kategorią CR (GRĘN *et al.* 2012).

***Nicrophorus humator* (GLEDITSCH, 1767)**

Śląsk Dolny:

Żagań [WT20], 20.04.1991, 3 exx., leg. CG;
 Żagań [WT21], 8.05.1991, leg. CG, coll. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Borowa Wieś [CA46], 08.1987, leg. AM, coll. JG; 31.07.2001, 3 exx., leg. JG;
 Brynek [CA39], 3.04.1994, 2 exx.; 27.05.1995; 25.04.1997, 2 exx.; 15.04.1999; 21.04.2002;
 20.06.2002; 3.08.2002, 3 exx.; 26.04.2003, 2 exx.; 30.06.2003; 1.11.2005, 2 exx.;
 23.05.2006; 19.07.2008; 15.07.2010; 19.04.2012; 15.06.2012, leg. HS; 5.05.1983, 2 exx.,
 leg. CG;
 Bukowo ad Kluczbork [BB94], 6.09.1996, leg. RK;
 Radmierowice ad Kluczbork [BB94], 3.09.1996, 2 exx., leg. RK;
 rez. „Las Murckowski” [CA66], 2.10.2004, leg. HS;

Ruda Śląska [CA46], 24.04.1996; 23.04.1998; 27.04.2009; 30.04.2009; 2.05.2009, 2 exx., leg. CG;
 Ruda Śląska [CA47], 17.07.2013, leg. CG;
 Ruda Śląska-Halemba [CA46], 2.05.1988, 2 exx., leg. AM, coll. JG;
 Ruda Śląska-Kochłowice [CA56], 25.04.1985, leg. TB, coll. JG; 11.04.1989, 2 exx.;
 29.03.1990, leg. JG;
 Ruda Śląska-Wirek [CA47], 1.10.1992, leg. JG;
 Tworóg [CB30], 24.06.2006, leg. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

***Nicrophorus interruptus* STEPHENS, 1830**

Śląsk Dolny:

Żagań [WT20], 5.08.1995, leg. CG.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Borowa Wieś [CA46], 31.07.2001, leg. JG;
 Brynek [CA39], 25.07.1993; 1.08.1993, 4 exx.; 2.07.1998, 2 exx.; 3.08.2002, 4 exx., leg. HS;
 19.05.1982, leg. CG;
 Ruda Śląska [CA46], 30.04.2005, leg. CG;
 Ruda Śląska [CA47], 17.07.2013, leg. CG;
 Ruda Śląska-Kochłowice [CA56], 1.06.1995, leg. JG;
 Ruda Śląska-Wirek [CA47], 11.08.1990; 13.08.1991, 3 ex.; 30.06.1992, leg. JG;
 Tworóg [CB30], 4.09.2005, leg. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978; Greń 2003).

***Nicrophorus investigator* ZETTERSTEDT, 1824**

Śląsk Dolny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Bukowo ad Kluczbork [BB94], 6.09.1996, leg. RK;
 Ruda Śląska-Halemba [CA46], 28.08.1990, leg. AM, coll. JG.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

***Nicrophorus sepultor* CHARPENTIER, 1825**

Śląsk Dolny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

***Nicrophorus vespillo* (LINNAEUS, 1758)**

Śląsk Dolny:

Kamień Śląski [BB90], 8.06.2011, leg. HS;
 Żagań [WT20], 20.04.1994, 4 exx.; 8.06.1995; 22.07.1995; 10.08.1995, leg. CG;
 Żagań [WT21], 8.05.1991, 3 exx., leg. CG, coll. HS.
 Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Brynek [CA39], 21.09.1989; 5.05.1990, 2 exx.; 8.08.1992; 3.07.1993; 4.08.1993; 29.07.2000; 7.07.2001; 3.08.2002; 30.06.2003; 28.07.2005; 20.06.2006; 20.07.2006, 2 exx.; 11.05.2007; 19.07.2007; 12.08.2007; 2.06.2008; 22.07.2010, 2 exx.; 13.08.2010; 14.07.2011, 3 exx.; 24.08.2011; 10.05.2012; 15.06.2012, 3 exx.; 29.06.2012, 3 exx., leg. HS; 24.09.1982, leg. CG;

Chocianowice ad Kluczbork [CB04], 29.06.1997, leg. RK;

Grabówka [CA07], 24.07.1998, leg. CG;

Kluczbork [CB04], 29.10.1999, leg. RK;

Ruda Śląska [CA46], 8.06.1996; 25.07.1996; 9.08.1996; 15.05.1997, 2 exx.; 20.07.1998; 1.08.2001; 1.07.2005, 3 exx.; 27.04.2009, 2 exx.; 30.04.2009, 2 exx.; 2.05.2009, 3 exx., leg. CG;

Ruda Śląska, Las Alina [CA47], 14.08.1990, leg. JG;

Ruda Śląska-Wirek [CA47], 7.05.1990; 10.05.1990; 11.06.1990, 2 exx.; 11.08.1990, leg. JG;

Tworóg [CB30], 4.09.2005, 2 exx., leg. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Nicrophorus vespilloides HERBST, 1783

Śląsk Dolny:

Głogówek [YR08], 21.05.2010, leg. HS;

Żagań [WT20], 16.06.1995; 20.06.1995, 2 exx., leg. CG.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Brynek [CA39], 2.06.1992; 25.07.1993, 7 exx.; 3.08.2002, 2 exx.; 1.11.2005; 26.09.2006; 29.06.2012; 7.06.2013, leg. HS; 2.05.1983; 25.05.1983; 5.06.1985, leg. CG;

Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA56], 27.04.2009, 4 exx., leg. CG;

Kluczbork [CB04], 29.10.1999, leg. RK;

Nadleśnictwo Kluczbork, Leśnictwo Święciny, oddz. 202 [YS04], 11.05.2000, leg. RK;

Połomia [CA39], 21.05.2005, leg. HS;

Radomierowice ad Kluczbork [BB94], 3.09.1996, 2 exx., leg. RK;

rez. „Las Murckowski” [CA66], 2.10.2004, leg. HS;

rez. „Łęczczok” [CA05], 27.08.1997, leg. HS;

Ruda Śląska [CA46], 22.04.1996; 24.05.1996, 5 exx.; 25.07.1996; 10.05.2000; 1.08.2001; 26.06.2005; 24.04.2009, 4 exx.; 27.04.2009, 4 exx.; 30.04.2009, 2 exx.; 2.05.2009; 19.07.2009, leg. CG;

Ruda Śląska [CA47], 17.07.2013, 2 exx., leg. CG;

Ruda Śląska-Halemba [CA46], 6.06.1991, leg. AM, coll. JG;

Ruda Śląska, Lasy Makoszowskie [CA47], 15.06.1990, 6 exx., leg. JG;

Tworóg [CB30], 17.10.2004, 5 exx., leg. HS.

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978; GUTOWSKI *et al.* 2006).

Nicrophorus vestigator HERSCHEL, 1807

Śląsk Dolny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

Śląsk Górny:

Dane literaturowe: (BURAKOWSKI *et al.* 1978).

PODSUMOWANIE

Agyrtidae, reprezentowane w Polsce przez 4 gatunki, są łowione niezmiernie rzadko i przypadkowo. Dwa z nich: *Necrophilus subterraneus* (DAHL, 1807) i *Pteroloma forstromii* (GYLLENHAL, 1810), są gatunkami górskimi i na Śląsku raczej nie występują. Można się spodziewać wykrycia jedynie *Agyrtes (Agyrtecanus) bicolor* LAPORTE, 1840, spotykanego głównie w starych murszejących drzewach.

Spośród Silphidae, z terenów Śląska nie wykazano jedynie dwóch gatunków, z których *Silpha tyrolensis* LAICHARTING, 1781, jest gatunkiem górskim, a *Ablattaria laevigata laevigata* (FABRICIUS, 1775) w Polsce południowej osiąga swoją północną granicę zasięgu i, w związku z tym, wydaje się możliwy do znalezienia w warunkach ciepłych, kserotermicznych stanowisk.

Na uwagę zasługuje jeszcze *Nicrophorus antennatus* (REITTER, 1885). Gatunek ten, w Europie środkowej stwierdzony w Austrii, Czechach, na Węgrzech i w Słowacji (RŮŽIČKA 2005), był dwukrotnie wykazany z Polski, z Puszczy Białowieskiej i Roztocza, ale z braku okazów dowodowych nie został zaliczony do fauny krajowej (BURAKOWSKI *et al.* 1978). Jednakże zarówno w *Catalogue of Palaearctic Coleoptera* (RŮŽIČKA & SCHNEIDER 2004), jak i *Icones Insectorum Europae Centralis* (RŮŽIČKA 2005), jest wykazywany jako element naszej fauny. Gatunek ten, podobnie jak *Nicrophorus germanicus* (LINNAEUS, 1758), preferuje tereny ciepłe, otwarte. W Czechach i na Morawach odławiany jest wśród upraw rolniczych. Najbliższe jego stanowiska położone są w okolicach Ołomuńca (JAKUBEC & RŮŽIČKA 2012). W świetle tego możliwym wydaje się odszukanie tego gatunku na Śląsku, w okolicach Bramy Morawskiej.

WYKAZ STANOWISK

Borowa Oleśnicka ad Wrocław [XS57], gm. Długołęka
Borowa Wieś [CA46], gm. Mikołów
Brynek [CA39], gm. Tworóg
Brzezcie [CA05], gm. Racibórz
Bujaków [CA46], gm. Mikołów
Bukowo ad Kluczbork [BB94], gm. Murów
Chocianowice ad Kluczbork [CB04], gm. Lasowice Wielkie
Chorzów [CA57], gm.
Głogówek [YR08], gm.
Golanka Dolna [WS97], gm. Prochowice
Góra Świętej Anny [BA99], gm. Leśnica
Grabówka [CA07], gm. Bierawa
Jamna [CA56], gm. Mikołów
Kalety [CB50], gm.
Kamień Śląski [BB90], gm. Gogolin
Katowice, rez. „Las Murckowski” [CA56], gm. Katowice
Katowice, rez. „Ochojec” [CA56], gm. Katowice
Kluczbork [CB04], gm.
Kłodnica [CA46], gm. Ruda Śląska

Kobiór [CA45], gm.
Legnica [WS87], gm.
Miedary [CA39], gm. Zbrostawice
Mikołów-Bujaków [CA46], gm. Mikołów
Mikołów-Kamionka [CA46], gm. Mikołów
Mikołów-Wygoda [CA46], gm. Mikołów
Mokre, Fiołkowa Góra [CA46], gm. Mikołów
Niewieszce [CA28], gm. Rudziniec
Obrowiec [BA89], gm. Gogolin
Połomia [CA39], gm. Tworóg
Prawików ad Lubiąż [XS07], gm. Wołów
Radmierowice ad Kluczbork [BB94], gm. Murów
rez. „Las Murckowski” [CA66], gm. Katowice
rez. „Łęczczok” [CA05], gm. Nędza
rez. „Segiet” [CA48], gm. Bytom
Ruda Śląska [CA46], gm.
Ruda Śląska, Las Alina [CA47], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska, Lasy Bielszowskie [CA47], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska, Lasy Halembskie [CA46], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska, Lasy Makoszowskie [CA47], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska-Halemba [CA46], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska-Kochłowice [CA56], gm. Ruda Śląska
Ruda Śląska-Wirek [CA47], gm. Ruda Śląska
Rudziniec Gliwicki [CA18], gm. Rudziniec
Rybnik, rez. proj. „Głębokie Doły” [CA25], gm. Pilchowice
Segiet [CA48], gm. Bytom
Stare Tarnowice [CA48], gm. Tarnowskie Góry
Święciny ad Kluczbork [YS04], gm. Murów
Tworóg [CB30], gm.
Wrocław-Wojnów [XS57], gm. Wrocław
Zawadzkie [CB20], gm.
Żagań [WT20], gm.

Tabela 1. Lista gatunków Agyrtidae i Silphidae wykazanych na obszarze Śląska Dolnego i Górnego w literaturze (kolumna 3, 4) oraz podczas obecnych badań (kolumna 5, 6) na tle listy krajowej (kolumna 2).

Table 1. List of species of Agyrtidae i Silphidae shown in the area of Lower and Upper Silesia in literature (column 3, 4) and during current researches (column 5, 6) relating to the domestic list (column 2).

L.p. No.	Gatunek species	Śląsk Dolny (dane literaturowe) ¹	Śląsk Górny (dane literaturowe) ¹	Śląsk Dolny (nowe dane)	Śląsk Górny (nowe dane)
1	2	3	4	5	6
Agyrtidae					
1.	<i>Agyrtes (Agyrtecanus) bicolor</i> LAPORTE, 1840	-	-	-	-
2.	<i>Agyrtes (Agyrtes) castaneus</i> (FABRICIUS, 1793)	+	+	+	-
3.	<i>Necrophilus subterraneus</i> (DAHL, 1807)	-	-	-	-
4.	<i>Pteroloma forstromii</i> (GYLLENHAL, 1810)	-	-	-	-
L.p. No.	Gatunek species	Śląsk Dolny (dane literaturowe) ¹	Śląsk Górny (dane literaturowe) ¹	Śląsk Dolny (nowe dane)	Śląsk Górny (nowe dane)
1	2	3	4	5	6
Silphidae					
1.	<i>Ablattaria laevigata laevigata</i> (FABRICIUS, 1775)	-	-	-	-
2.	<i>Aclypea opaca</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	-	+
3.	<i>Aclypea undata</i> (O.F. MÜLLER, 1776)	+	+	-	-
4.	<i>Dendroxena quadrimaculata</i> (SCOPOLI, 1771)	+	+	+	+
5.	<i>Necrodes littoralis</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	+	+
-	<i>Nicrophorus antennatus</i> (REITTER, 1885)	-	-	-	-
6.	<i>Nicrophorus germanicus</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	-	+
7.	<i>Nicrophorus humator</i> (GLEDITSCH, 1767)	+	+	+	+
8.	<i>Nicrophorus interruptus</i> STEPHENS, 1830	+	+	+	+
9.	<i>Nicrophorus investigator</i> ZETTERSTEDT, 1824	+	+	-	+
10.	<i>Nicrophorus sepultor</i> CHARPENTIER, 1825	+	+	-	-
11.	<i>Nicrophorus vespillo</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	+	+
12.	<i>Nicrophorus vespilloides</i> HERBST, 1783	+	+	+	+
13.	<i>Nicrophorus vestigator</i> HERSCHEL, 1807	+	+	-	-
14.	<i>Oiceoptoma thoracicum</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	+	+
15.	<i>Phosphuga atrata atrata</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	+	+

16.	<i>Silpha carinata</i> HERBST, 1783	+	+	-	-
17.	<i>Silpha obscura obscura</i> LINNAEUS, 1758	+	+	-	+
18.	<i>Silpha tristis</i> ILLIGER, 1798	+	+	+	+
19.	<i>Silpha tyrolensis</i> LAICHARTING, 1781	-	-	-	-
20.	<i>Thanatophilus dispar</i> (HERBST, 1793)	+	+	-	-
21.	<i>Thanatophilus rugosus</i> (LINNAEUS, 1758)	+	+	+	+
22.	<i>Thanatophilus sinuatus</i> (FABRICIUS, 1775)	+	+	+	+

Objaśnienie (Explanation): ¹ – ((BURAKOWSKI *et al.* 1978; GREŃ 2003; GUTOWSKI *et al.* 2006; KRÓLIK 1999; SZAFRANIEC & SZOLTYS 1997; SZAFRANIEC *et al.* 1999).

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1978. Chrząszcze. Coleoptera, Histeroidea i Staphylinidoidea prócz Staphylinidae. *Katalog Fauny Polski* 23(5): 1–356.
- GERHARDT J. 1910. Verzeichniss der Käfer Schlesiens preussischen und österreichischen Anteils, geordnet nach dem Catalogus coleopterorum Europae vom Jahre 1906. Dritte, neubearbeitete Auflage. Berlin, xvi + 431 pp.
- GREŃ C. 2003. Chrząszcze odłowione w gniazdach ptaków na Śląsku (Coleoptera). *Acta entomologica silesiana* 9–10: 35–40.
- GREŃ C., KRÓLIK R., SZOLTYS H. 2012. Czerwona lista chrząszczy (Coleoptera) województwa śląskiego. In: PARUSEL J.B. (Ed.). *Raporty Opinie* 6. Strategia ochrony przyrody województwa śląskiego do roku 2030. Raport o stanie przyrody województwa śląskiego 4. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska. Katowice: 37–70.
- GUTOWSKI J. M., BUCHHOLZ L., KUBISZ D., OSSOWSKA M., SUĆKO K. 2006. Chrząszcze saproksyliczne jako wskaźnik odkształceń ekosystemów leśnych borów sosnowych. *Leśne Prace Badawcze* 4: 101–144.
- JAKUBEC P., RŮŽIČKA J. 2012. Rozšíření mrchožroutovitých brouků (Coleoptera: Silphidae) otevřené krajiny ve vybraných nížinných oblastech České republiky. *Klapalekiana* 48: 169–189.
- KRÓLIK R. 1999. Materiały do poznania chrząszczy (Coleoptera) Górnego Śląska. *Acta entomologica silesiana* 5–6: 15–20.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera. In: GŁOWAŃSKI Z. (Ed.). *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88–110.
- RŮŽIČKA J. 2004. Family Agyrtidae C. G. Thomson, 1859. In: LÖBL I., SMETANA A. (Eds.). *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*, Vol. 2. Apollo Books, Stenstrup: 131–133.
- RŮŽIČKA J. 2005. Coleoptera: Agyrtidae, Silphidae. In: BILÝ S. (Ed.). *Icones Insectorum Europae Centralis. Serie B, Folia Heyrovskyana* 3: 1–9.
- RŮŽIČKA J., SCHNEIDER J. 2004. Family Silphidae LATREILLE, 1807. In: Löbl I., Smetana A. (Eds.). *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*, Vol. 2. Apollo Books, Stenstrup: 229–237.
- SZAFRANIEC S., SZOLTYS H. 1997. Materiały do poznania występowania chrząszczy (Coleoptera) kambio- i ksylobiontycznych w rezerwach przyrody województwa katowickiego. *Natura Silesiae Superioris* 1. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska. Katowice: 43–55.
- SZAFRANIEC S., SZOLTYS H., MELKE A. 1999. Materiały do poznania chrząszczy (Coleoptera) saproksylicznych w wybranych projektowanych rezerwach przyrody byłego województwa katowickiego. *Natura Silesiae Superioris* 3, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska. Katowice: 77–86.

Accepted: 10 December 2014; published: 19 December 2014

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>